

<https://tetiivmiskrada.gov.ua/dokumenty/programi-miskoyn-radi/programa-obdarovana-dytyna-2021-2025/> (дата звернення: 28.04.2023).

5. Програма роботи з обдарованими дітьми. URL: http://www.dliceum.com.ua/?page_id=9553 (дата звернення: 29.04.2023).
6. Роль батьків у вихованні обдарованих дітей. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13734/1/%D0%A0%D0%9E%D0%9B%D0%AC%20%D0%91%D0%90%D0%A2%D0%AC%D0%9A%D0%86%D0%92%20%D0%A3%20%D0%92%D0%98%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%86%20%D0%9E%D0%91%D0%94%D0%90%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%94%D0%86%D0%A2%D0%95%D0%99.pdf> (дата звернення: 29.04.2023).
7. Теоретичні особливості розвитку обдарованої дитини. Поняття “обдарованість”. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100cb1y-0d4f.docx.html> (дата звернення: 28.04.2023).

Пащенко Т. М.,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу підготовки*

фахівців у коледжах і технікумах

Інституту професійної освіти НАПН України,

м. Київ, Україна

tantarena@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

Анотація. У статті розглянуто ключові проблеми застосування потенціалу інноваційних технологій у процесі розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів. Визначено, що на шляху відновлення України одним із завдань науки і освіти в європеїзації держави стала проблема модернізації системи післядипломної професійної освіти педагогів, заснованої на оптимальному залученні засобів інноваційних технологій.

Ключові слова: додаткова професійна освіта; розвиток професійної компетентності; викладачі фахових коледжів; інноваційні технології.

Abstract. The article considers the key problems of applying the potential of innovative technologies in the process of developing the professional competence of teachers of vocational colleges. It was determined that on the way to the restoration of Ukraine, one of the tasks of science and education in the Europeanization of the state became the problem of modernization of the system of postgraduate professional education of teachers, based on the optimal involvement of means of innovative technologies.

Keywords: additional professional education; development of professional competence; teachers of professional colleges; innovative technologies.

Соціокультурні перетворення сучасного соціуму, пов'язані з глобалізацією та інтеграцією у світову спільноту, прискоренням технологічного розвитку економіки, розвитком інформаційних та комунікаційних технологій, актуалізують проблему підвищення вимог до рівня розвитку професійної компетентності викладача. Сучасному суспільству необхідні викладачі, здатні адаптуватися до змін, що відбуваються в освітній сфері, до прийняття нових професійних завдань та інновацій, здатні до осмисленого вибору цілей реалізації професійного шляху на основі особистісної зацікавленості у безперервному розвитку професійної майстерності, удосконаленні професійної діяльності. Зростання вимог до якості професійної підготовки та особистісних характеристик викладача актуалізують пошук та впровадження нових підходів до реалізації оновленого змісту додаткової професійної освіти як базового компонента безперервної освіти та формування конкурентних переваг особистості.

В існуючій практиці додаткова професійна освіта (далі – ДПО) часто виявляється недостатньо продуктивною для розвитку професійної компетентності викладача. Пояснюється це тим, що традиційна додаткова професійна освіта здійснюється переважно в репродуктивному форматі, характеризується консервативністю (присутністю значної частини застарілих, монологічних, пасивно-авторитарних форм навчання), фрагментарним використанням при розробці та реалізації додаткових професійних програм знань про закономірності психічного розвитку та особливості навчання дорослих людей, ігноруванням впливу на навчання слухачів особистісного чинника, відсутністю у викладачів реальної свободи вибору змісту та організаційних форм підвищення своєї кваліфікації (Н. Бібік, О. Савченко, В. Семиченко). Саме тому на шляху відновлення України одним із завдань науки і освіти в європеїзації держави стала проблема модернізації системи післядипломної професійної освіти педагогів.

Основне завдання розвитку професійної компетентності викладача – сформувати та закріпити у слухача потребу у безперервному професійному самовдосконаленні, самоосвіті та самореалізації, творчому самовираженні, у виході за межі сформованих педагогічних стереотипів та власних ресурсів, прояві креативності особистості у професійній діяльності.

Актуалізація інтегративних педагогічних можливостей ДПО у розвитку професійної компетентності викладача пов'язується з практико-орієнтованим характером навчання слухача, з опорою на накопичений професійно-життєвий досвід, співвідношенням його з новим освітнім матеріалом, інтерпретацією та структуруванням досвіду в рамках його інтеграції з досвідом інших слухачів педагогічних працівників (на основі взаємодії з іншим смисловим світом – з іншою особистістю, побудови наявних професійних знань, умінь та досвіду, взаємного обміну ідеями) для знаходження оновлених смислів викладацької

діяльності, способів персоналізації та самоактуалізації у професії, вироблення власної професійно-відповідальної позиції за результати формуючого впливу на оточуючих людей, прогнозування свого майбутнього та свого місця у ньому.

Система додаткової професійної освіти переживає період реформ, зумовлених переходом до нової освітньої парадигми, пріоритетами якої є інтереси особистості, адекватні інтенсивному розвитку суспільства. У основі реформування лежать процеси кардинальних змін в усіх рівнях системи української освіти, соціальній та інших сферах життєдіяльності людини, зокрема у сфері його професійну діяльність. Здійснювані перетворення визначають появу нових цілей системи додаткової професійної педагогічної освіти, які полягають у безперервному підвищенні професійного рівня педагогічних працівників. У зв'язку з цим на перший план виходить проблема пошуку форм та методів підвищення кваліфікації фахівців, які інтенсифікують процес їхнього професійного вдосконалення.

Серед першочергових завдань організацій ДПО можна виділити найбільш актуальні: формування нового мислення, подолання амбівалентних тенденцій періоду оновлення системи освіти, індивідуалізація освіти за потребами учнів, розробка та реалізація додаткових освітніх програм, розрахованих на акумуляцію знань та безперервний поступальний рух педагогів до професії.

Вирішення цих завдань може сприяти переведенню процесу підвищення кваліфікації в нову якість, розширити спектр мотивації викладачів на професійне вдосконалення, зумовлене підвищенням вимог суспільства до викладача зокрема, закладів фахової передвищої освіти, інтенсивним оновленням змісту педагогічної діяльності, розширенням комунікацій та ін.

Отримання запланованого результату розвитку професійної компетентності викладача у додатковій професійній освіті можливе за умови використання інноваційних технологій – освітніх ресурсів нового покоління. Використання «інноваційного навчання», на думку вчених, робить процес підвищення професійної компетентності педагогів ефективнішим [1]. До результативних інноваційних форм навчання автори відносить методи проектування в освітньому процесі педагогічних ситуацій, що ґрунтуються на досвіді реальної професійної діяльності, використання інтерактивних та активних методів навчання.

Реальні педагогічні проблемні ситуації продиктовані самим життям та причиною їх виникнення, як правило, є недостатня компетентність викладача у тому чи іншому питанні. Для вирішення проблемних педагогічних ситуацій на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачені такі активні та інтерактивні форми навчання, як: дискусії, круглі столи. Дані форми сприяють з'ясуванню кожним учасником своєї власної точки зору, розвитку

ініціативи, комунікативних якостей та вміння користуватися своїм інтелектом.

Велику роль, на думку самих слухачів курсів, у процесі підвищення професійної компетентності відіграє використання ділових та рольових ігор, як імітаційних, і не імітаційних. Імітаційні ігри пов'язані з розробкою певних ролей, стажуванням з виконанням посадових ролей (класного тьютора, психолога, який здійснює психолого-педагогічний супровід студентів тощо). Неімітаційні ігри, як правило, складаються з класичних ситуацій: ознайомлення з документами та їх аналіз, розробка алгоритму дій щодо інструкції, розбір інцидентів, дискусія з елементами мозкового штурму, програмоване навчання у дисплейному класі, коли педагоги самі виступають у ролі учнів, удосконалюючи свою професійну компетентність новими формами та методами роботи. Проведення занять з елементами ділової гри допомагають удосконалювати навички прийняття колективного рішення, активізувати творче мислення, сприяють розробці моделей колективної та індивідуальної поведінки.

Викладачеві закладу фахової передвищої освіти необхідно володіти всіма способами самоосвітньої діяльності, якої він повинен також навчати студентів. Розвиток такої діяльності забезпечує проектне навчання, яке також сприяє розвитку проектного мислення. Проектне мислення включає фундаментальні методи пізнання, необхідні у будь-якій творчій діяльності, розвиток його бачиться необхідною складовою системи додаткової професійної освіти.

Метод проектів у системі додаткової професійної освіти викладачів розглядається як сукупність прийомів, дій слухачів в їх певній послідовності для досягнення поставленого завдання – вирішення певної значимої їм проблеми та оформленої як кінцевий продукт. Таким продуктом може стати методика навчання, зміст навчальної дисципліни, випускний дипломний проект.

Відмінною рисою проектною діяльності є самостійна дослідницька робота з певної проблеми, тобто, пошук певної інформації, яка потім буде оброблена, осмислена та подана учасником (учасниками проектною групи). Результатом роботи над проектом є підготовлений продукт, який вимагає презентації, представленої досить переконливо як найбільш прийнятний засіб вирішення поставленої проблеми.

Проектний продукт як спосіб вирішення проблеми проекту повинен володіти певними властивостями, тобто, задовольняти потреби будь-якої людини, яка зіткнулася з проблемою, на вирішення якої і було направлено цей проект. Він обов'язково повинен мати письмову частину (портфоліо) – звіт про хід роботи. Це одна з найбільш наближених до реального стану форм оцінювання, яка орієнтована на процес самооцінювання. Портфоліо слухачі оформлюють у вигляді папки-накопичувача у структурованій формі. У портфоліо описуються всі етапи роботи (починаючи з визначення проблеми проекту), всі прийняті рішення з їх обґрунтуванням, всі проблеми та способи їх

подолання; аналізуються зібрана інформація, проведені експерименти та спостереження, наводяться результати опитувань тощо; підбиваються підсумки, робляться висновки, з'ясовуються перспективи проекту.

Неодмінною умовою проекту є його публічний захист, презентація результатів роботи. У ході презентації не лише розповідається про хід роботи та показуються її результати, а й демонструються власні знання та досвід у вирішенні проблеми проекту.

Елемент самопрезентації – найважливіша сторона роботи над проектом, яка передбачає рефлексивну оцінку автором всієї виконаної ним роботи та набутого у її ході досвіду.

Педагогічна студія – інноваційна форма для організації навчання шляхом інтерактивної взаємодії колективу однодумців, пов'язаних між собою певним світоглядом та загальними завданнями. Сутність студійних занять у ДПО полягає в тому, що набуті знання отримують своє професійне втілення протягом заняття на основі реального педагогічного досвіду в поєднанні з вже сформованими професійними вміннями, навичками, поглядами. Робота в студії – це не тільки набуття нових знань, але і руйнування професійних стереотипів, удосконалення індивідуальної системи педагогічних поглядів викладача.

Педагогічна студія – це універсальна форма удосконалення професійної майстерності викладача, суттєвою ознакою якої є гармонійне поєднання теоретичного, методичного та технологічного вивчення педагогічних проблем, розвиток професійного мислення, професійної майстерності, підвищення професійної компетентності. Педагогічна студія має свій формат, а саме: пролог, етюд, експозиція, практикум і рефлексія. Кожна з цих частин має своє змістовне навантаження. Але основним є практикум, на якому після теоретичних і тренінгових навчань кожному учаснику хочеться застосувати набуті знання в практичній діяльності і продемонструвати вміння своїм колегам.

Ще однією з ефективних форм роботи з викладачами у системі підвищення кваліфікації є майстер-класи. Форму їх проведення трактують по-різному, але ми розглядаємо їх як відкриту педагогічну систему, що дозволяє демонструвати нові можливості педагогіки розвитку та свободи, визначати способи подолання консерватизму та рутини.

Майстер-клас – це особливий жанр узагальнення та поширення педагогічного досвіду, що є фундаментально розробленим оригінальним методом або авторською методикою, які спираються на свої принципи і мають певну структуру.

Дуже важливо дотримуватись принципів побудови майстер-класу, оскільки від цього залежить і сам процес, і його результат. У педагогічній літературі виділяються такі принципи:

- рівність всіх учасників;

- зацікавленість, співтворчість, взаємодопомога;
- порівняння результатів без духу змагальності;
- безоцінність, відсутність критичних зауважень на адресу учасників;
- методично грамотне поєднання фронтальної, індивідуальної та групової форм роботи.

Приблизний алгоритм проведення майстер-класу може складатися з наступних компонентів: виділення проблеми – актуалізація знань у проблемній площині – об'єднання у групи для вирішення проблеми – робота з матеріалом – представлення результатів роботи – обговорення та коригування результатів роботи.

У літературі описано кілька різних підходів до побудови та проведення майстер-класу. Ще більше моделей пропонує реальна практика роботи освітян у майстер-класах [2].

Сучасному викладачеві необхідне оволодіння технологіями та практикою розробки, впровадження у процес навчання та виховання студентів науково-методичного забезпечення з використанням інформаційних та комунікаційних технологій (інтерактивні лекції-презентації, мультимедійні Інтернет-ресурси, комп'ютерні дидактичні ігри, служби Веб 1.0 (електронна пошта, веб-форум) та Веб 2.0 (вікі, блоги, подкасти), вебінари, електронні навчально-методичні посібники, онлайн-курси тощо).

Крім того, що викладачі закладів фахової передвищої освіти на курсах підвищення кваліфікації працюють за технологією дистанційного навчання, інноваційною за своєю суттю, в програмі також пропонуються кілька спецкурсів за вибором, серед яких є курси освоєння та використання інноваційних педагогічних технологій. На лекціях і практичних заняттях спецкурсу викладачі закладів фахової передвищої освіти опановують основи педагогічної інноватики та інноваційної діяльності, інноваційні педагогічні технології, етапи організації технологічного процесу, методи та форми діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу.

Сьогодні для вирішення першочергових завдань України на шляху відновлення викладачеві закладу фахової передвищої освіти необхідна креативність, для якої характерна неупередженість, подолання стереотипів мислення та широта поглядів. Удосконалювати ці якості можна, застосовуючи інноваційні технології у процесі розвитку професійної компетентності викладачів фахових коледжів, адже в процесі будь-яких перетворень у сучасній освіті педагог є головним провідником нових ідей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик та ін. ; за ред. С. О. Сисоєвої; АПН

України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. Київ : ВППОЛ, 2001. 504 с.

2. Сидоренко В.В. Майстер-клас як ефективна форма розвитку педагогічної майстерності вчителя української мови і літератури в системі післядипломної освіти. *materialy VIII Międzynar. nauk.-prakt. conf. «Nauka i inowacja – 2012» (07-15 października 2012 r.). Vol. 10. Pedagogiczne nauki : Przemysł: Nauka i studia, 2012. S. 98-100.*

Перегняк І. В.,

*доктор філософії з галузі знань Освіта/Педагогіка
17 прикордонний загін імені полковника Олександра Жуковського
Державної прикордонної служби України
riv_84@ukr.net
ORCID ID 0000-0003-3151-5069*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ І КОНТРПРОПАГАНДА В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ

Проаналізовано вплив інформації на українське суспільство. Висвітлено проблематику існування пропагандистських ЗМІ, що працювали на ворога в Україні до повномасштабного вторгнення й формували прихильне ставлення наших співвітчизників до політики керівництва російської федерації. Представлені джерела контрпропаганди щодо отримання достовірної офіційної інформації. Розкрито роль фрази «Русский военный корабль иди ...» та мемів, що були створені під час повномасштабного вторгнення. Приділено увагу створенню українського контенту в соціальних мережах.

Ключові слова: мему, соціальні мережі, контрпропаганда, стрімери, блогери, прес-офіцер, фейки

The article analyzes the impact of information on Ukrainian society. The problem of the existence of propaganda media that worked for the enemy in Ukraine before the full-scale invasion and formed a favorable attitude of our compatriots to the policy of the leadership of the Russian Federation is highlighted. Sources of counter-propaganda and obtaining reliable official information are presented. The role of the phrase "Russian warship go..." and the memes that were created during the full-scale invasion was revealed. Attention is paid to the creation of Ukrainian content in social networks.

Keyword: memes, social networks, counter-propaganda, streamers, bloggers, press officer, fakes

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України загострилась й інформаційна боротьба. На жаль до лютого 2021 року в нашій державі працювали телеканали, що пропагували так званій «руський